

Suriyeli Ermeniler'in Karabağ'a Yerleştirilmesi Neleri Değiştirir?

Suriye'de özellikle farklı etnik ve dini unsurlara yönelik olarak şiddeti artan çatışmalardan sonra Ermenistan tarafından gündeme getirilen, Suriyeli Ermeniler'in Karabağ'a ve Ermenistan topraklarına yerleştirilmesi hususunda Ermeni uzmanlarca farklı alternatifler üretilmiş ve bunun sadece Suriye'deki soydaşlara yardım amacı taşıdığı dile getirilmiştir.

Konuyu yakından takip eden Türkiye, Azerbaycan ve Gürcistan'da ise sıkça sorulan sorular için genel çerçevede ve cevap niteliğinde bahsettiğimiz noktalar, önümüzdeki dönemlerde Ermenistan dış politikasının önemli gelişmelerinden biri olarak okunacaktır.

Her şeyden önce Erivan yönetimi tarafından Karabağ'da gerçekleştirilecek faaliyetlere doğrudan illegal hareketler olarak yaklaşmak, önemli noktaları kaçırmamızı sağlar. Çünkü Dağlık Karabağ'daki sözde yönetim zaten gayri meşruluğu uluslararası örgütler tarafından kabul edilmiş bir mekanizma olmakla birlikte, bu bölgede gerçekleştirilen her türlü faaliyet illegaldir. Bu, uluslararası hukuk kuralları çerçevesinde de tasdik edilmiştir. Aynen, Karabağ'da geçtiğimiz aylarda yapılan seçimlerin de illegal oluşu gibi. Fakat öte yandan Ermenistan'ın bu bölgede gerçekleştirdiği faaliyetler de serbest bir şekilde devam etmektedir. O yüzden meseleye farklı boyutlardan yaklaşmak için ciddiyetini kavramayı sağlar. Bu serbest faaliyetler şu anda bölgedeki statükoyu etkilemez, fakat aşağıda sıraladığımız maddeler statükoyu orta vadede değiştirecek etkiyi oluşturacaktır.

Belirtmek gerekir ki, Suriyeli Ermeniler'in Ermenistan ve Karabağ'a yerleştirilmesi konusu Erivan resmi yetkilileri tarafından gündeme getirilmiş bir proje olup, devamının sağlanması amacıyla çeşitli yardım kampanyaları da başlatılmıştır. Ermenistan Diaspora Bakanlığı özellikle Azerbaycan'ın konuyla ilgili kriz çıkarmaması için bu konuda herhangi bir çalışma yapmanın mümkün olmadığını dile getirse de, oluşturulan yardım koordinasyon merkezleri faaliyetlerini sürdürmeye devam etmektedir.

Suriyeli Ermeniler'in Erivan tarafından Karabağ'a yerleştirilme projesi birkaç amacı içermektedir.

Birinci olarak, bu bölgenin ekonomik olarak kalkındırılması en önemli gündem maddesidir. Suriyeli Ermeniler kuyumculuk başta olmak üzere pek çok önemli iş alanında faaliyet göstermektedirler. Erivan, bu insanların sermaye akışını bölgeye çekmeyi istemektedir. Esasen bu ailelerin Erivan'a getirilmesi ve tercih doğrultusunda Karabağ'a nakledilmesi konuşulmaktadır. Ailelerin bölgede iskan edilmesi büyük bir önem taşıyabilir. Önemli olan, bu aileler yoluyla sermayenin bölgeye çekilmesidir. Halihazırda bu insanların Ermenistan'da iş kurmalarına yönelik kolaylaştırıcı sürecin başlatıldığı duyurulmaktadır. Son dönemlerde Ermenistan'daki işadamları dernekleri bölgede iş kurmak isteyen Suriyeli Ermeniler için yasal zeminin kolaylaştırılacağı yönündeki çalışmaları tamamladıklarını ve her türlü danışmanlık hizmetlerine başladıklarını duyurmuşlardır, ayrıca bunlara ek olarak Erivan yönetiminin Suriyeli Ermeni işadamlarına daha fazla imkan tanıması çağrısında bulunmaktadır.¹ İşadamları derneklerinin çağrıları sadece Suriye'den gelecek girişimciler için değil, eğitim çağındaki çocukların da destek görmesini içermektedir. Kısacası, Ermenistan'daki sivil toplum kuruluşları Suriyeli Ermeniler'in ülkeye adaptasyonu ve tali konularda destek görmeleri için hükümetten bir adım önde yürümektedirler.² Nitekim Batı Ermenice ile ders verecek öğretmenlerin tahsisi ve eğitim görecek olan çocuklar için çeşitli okulların hazır hale getirilmesi de yine sivil toplumun konuya yönelik hassasiyetiyle gerçekleştirilmiştir.

İkinci olarak, diasporanın dikkatini bölgeye çekmek Erivan için son derece önemlidir. Maddi ve manevi yardımlarıyla soydaşlarına destek olarak diasporanın bölgede yeni bir açılım yapması Ermenistan'ın avantajıdır. Hali hazırda Ermenistan'ın ve diasporanın Suriyeli Ermeniler'e yönelik yardımları da devam etmektedir.³ Erivan'da gerçekleştirilen ve önemi gittikçe artan geleneksel Panarmenian Kongresi'nde de vurgulandığı üzere, Ermenistan-Diaspora-Karabağ üçlüsünün işbirliğinin güçlendirilmesi öncelik olarak belirlenmiş ve diaspora nezdinde Karabağ'ın dünyaya tanıtılması kararı alınmıştır. Bu konuda da, Karabağ'da farklı ülkeler tarafından yatırımların gerçekleştirilmesi sağlanmakta ve tanıtım çalışmaları bu yatırımlar sayesinde güçlü bir şekilde devam

¹ Syrian Armenians boost housing demand in Armenia, New Europe, <http://www.neurope.eu/article/syrian-armenians-boost-housing-demand-armenia>, What do Armenian Syrian Businessmen Fear?, Lragir, <http://www.lragir.am/engsrc/economy27311.html>, Erişim Tarihi : 15.09.2012.

² UMBA to support to Syrian Armenians, Panarmenian, [http://www.panarmenian.net/eng/news/124222/UMB\(E\)A_to_offer_support_to_Syrian_Armenians](http://www.panarmenian.net/eng/news/124222/UMB(E)A_to_offer_support_to_Syrian_Armenians), Erişim Tarihi : 24.09.2012.

³ Let's Help the Syrian-Armenians, Asbarez, <http://asbarez.com/105015/let%E2%80%99s-help-the-syrian-armenians/>, Erişim Tarihi : 20.09.2012.

ettirmektedir. Suriyeli Ermeniler'in durumu da medyaya bu şekilde yansıtılmakta, onların Karabağ'a yerleştirilmesinin insani bir durum olduğu belirtilmektedir.

Üçüncü ve son olarak; statükonun değişmesine etki edecek olan, Karabağ'ın demografik yapısının farklılaştırılması Erivan tarafından arzulanan en önemli konudur. Bu konuda, İsrail'in taklit edildiği söylenebilir. Filistin bölgelerine Yahudi yerleşimlerinin sağlanması gibi, Karabağ'a da dışarıdan Ermeniler'in getirilerek yerleştirilmesi, buraya adapte edilmesi ve buradan ayrılamayacak şekilde hayati şartlarının sağlanmasından sonra, Karabağ barış görüşmelerinde Ermenistan'ın eli daha sağlam olacaktır. Çünkü buraya yerleştirilen insanların ileride yerlerini terk etmesi istendiğinde, şu ana kadar alınan kararlar tamamen yenilenecek ve Ermenistan yaklaşık yirmi yıldır sürdürdüğü diplomasi savaşında Bakü'ye göre daha avantajlı olabilecektir. Bu durum daha önceden de tekrar edilmiş ve bölge nüfusu üzerinde değişiklikler yapılmıştır.⁴ Zaten Karabağ barış görüşmelerini en baştan incelediğimizde, her ne kadar uluslararası hukuka göre bu toprakların işgal edildiği onaylansa da, Ermeni tarafının diplomasi yoluyla pek çok avantajı elde ettiğini görürüz.

Elbette bölgede yeni gelişmelere yol açacak olan bu son konu, Erivan'ın Ermenileri yerleştirme projesinin başarıya ulaşmasıyla mümkündür. Başarılı olmasa veya daha az fayda sağlansa bile, bu projenin ortaya atılması ve ciddi bir şekilde alt yapısının hazırlanması dahi Ermenistan dış politikası ve bölgedeki etnik/bölgesel çatışmaların durumuyla ilgili önemli bir dönüm noktasıdır.

Yine, dikkatle altının çizilmesi gerekir ki, Ermenistan konuyla ilgili olarak Türkiye'nin Kıbrıs'ta işgal yoluyla oluşturduğunu iddia ettiği Türk nüfus bölgesinin Karabağ'a da uygulanabileceğini savunma amaçlı olarak dile getirmektedir. Uluslararası arenada 1915 kartıyla susturulan Türkiye, Kafkasya'daki anlaşmazlıklarla ilgili olarak da Kıbrıs meselesiyle susturulmaktadır. Dolayısıyla protokollere Dağlık Karabağ ön şartını sunduğu ve bu yüzden barışı engellediği için çözümsüz taraf olarak adlandırılan Türkiye, yeni gelişmeler karşısında da saha dışında bırakılmaya devam etmektedir.

⁴ Togrul İsmayıl: "Suriya ermenileri özlərini Qarabağda baş verə biləcək təhlükəyə atmayacaqlar", Gün.az, <http://gun.az/interview/46227>, Erişim Tarihi : 01.09.2012.